

គណៈកម្មការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា

Committee for Free and Fair Elections in Cambodia

ខុមហ្វ្រែល COMFREL

អ្នកឃ្នាំមើល

ថ្ងៃទី២២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១

គួរតែកែប្រែចំនួនអាសនៈសម្រាប់រដ្ឋសភានីតិកាលទី៥ ដើម្បីធានាភាពស្របច្បាប់ ផ្អែកលើស្ថានភាពប្រជាពលរដ្ឋ

យោងតាមច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ មាត្រា៧ និងមាត្រា៨ គណៈកម្មការដើម្បីកំណត់អាសនៈរដ្ឋសភា ត្រូវបានបង្កើតតាមព្រះរាជក្រឹត្យចុះថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ ដើម្បីធ្វើការកែប្រែ និងបែងចែកអាសនៈតាមរាជធានី ខេត្ត សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រអាណត្តិទី ៥ ដោយផ្អែកលើស្ថានភាពប្រជាពលរដ្ឋ ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ច។

គណៈកម្មការកំណត់អាសនៈរដ្ឋសភា នីតិកាលទី៥ មានភារៈចំបង គឺសិក្សាលើការកែប្រែអាសនៈ និងបែងចែកអាសនៈតាមរាជធានី-ខេត្ត ហើយរៀបចំសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការកំណត់អាសនៈជូនរដ្ឋសភាដើម្បីអនុម័ត។ បើយោងលើចំនួនប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរនៅពេលបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ ចំនួនអាសនៈសម្រាប់រដ្ឋសភានីតិកាលទី៥ គួរតែកែប្រែ និងរៀបចំបែងចែកឡើងវិញតាមរាជធានី-ខេត្ត។

បើយោងលើស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច ដោយឡែកបើមើលថវិកាជាតិមានកំណើនរហូត ដូចជា ឆ្នាំ២០១០ មានចំនួន ៨.១០៤.៧៧២,៩លានរៀល តួលេខនេះមានការកើនឡើង ១២% បើធៀបនឹងចំណូលក្នុងច្បាប់ថវិកាឆ្នាំ ២០០៩^១។ ចំណូលថវិកាជាតិក្នុងឆ្នាំ ២០១១ ក៏មានការកើនឡើងរហូតដល់ ៩.៤៤៩.១០២,០លានរៀល^២ (កើនឡើង ១៧.២% ធៀបនឹងឆ្នាំ២០១០) និន្នាការនេះត្រូវបានអ្នកវិភាគជឿជាក់ថា ចំណូលថវិកាជាតិនៅឆ្នាំបន្ទាប់នឹងបន្តកើនឡើងទៀត ដោយសារការបង្កើតពន្ធលើអចលនទ្រព្យ។ល។ ចំណែកចំណាយចរន្តរបស់សភាជាតិ ដែលជាឆ្នឹងខ្ពង់ខ្ពស់នៃស្ថាប័ននីតិប្បញ្ញត្តិ ផ្អែកតាមច្បាប់ថវិកាឆ្នាំ២០១១ មានចំនួន ១០៧.៨៩៤,២ លានរៀល ស្មើនឹង ១,០៩ % នៃចំណាយចរន្តថវិកាជាតិសរុប ៩.៨៤៩.៦៥២,០ លានរៀល។ បើគណនានូវ ការចំណាយសម្រាប់តែអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ១២៧ រូប (ក្នុងករណីបន្ថែម ៤ អាសនៈ ទៀតដូចតារាងខាងក្រោម) ត្រូវចំណាយប្រមាណ ១២.១៩២ លានរៀល (០,១២% នៃការចំណាយចរន្ត

Vision : A democratic society that democratization in particular democratic elections are promoted and qualified to bring benefits to people.

ទស្សនៈវិស័យ ៖ ដើម្បីឱ្យការបោះឆ្នោតអាសនៈតាំង ដែលប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ត្រូវបានលើកកម្ពស់ និងគុណភាពប្រជាពលរដ្ឋ។

¹ ច្បាប់ស្តីពី ហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងឆ្នាំ ២០១០
² ច្បាប់ស្តីពី ហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងឆ្នាំ ២០១១

សរុបនៃថវិកាជាតិ ឆ្នាំ២០១១)។ បើធៀបនឹងស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ គ្រាន់តែ **ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី** (មិនគិត ក្រសួងផ្សេងៗ) បានលើកគម្រោងចំណាយចរន្តសរុប **២៤៤.៦៩៦,៣** លានរៀល សម្រាប់ឆ្នាំ២០១១ ស្មើ នឹង **២.៤៨%** នៃការចំណាយចរន្តសរុបនៃថវិកាជាតិឆ្នាំ ២០១១។ និយាយអំពីចំនួន សមត្ថភាព និង ធនធានថវិកា នៅឃ្លាតគ្នាឆ្ងាយរវាងសភា និងរដ្ឋាភិបាល។ បច្ចុប្បន្ន អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ១២៣ និង គណៈ កម្មការបច្ចេកទេសទាំង ៩ ត្រូវទៅត្រួតពិនិត្យ ក្រសួង រដ្ឋលេខាធិការដ្ឋាន និងអាជ្ញាធរយ៉ាងតិច ២៥ ដែល មានរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋលេខាធិការ និងអនុរដ្ឋលេខាធិការជាង ៤០០ នាក់។

វត្តមាននៃអ្នកតំណាងរាស្ត្រក្នុងរដ្ឋសភា ជាតំណាងរបស់ប្រជាជាតិខ្មែរ ដែលមានអំណាចតាក់តែងច្បាប់ ត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តច្បាប់ និងការពារផលប្រយោជន៍ជូនប្រជារាស្ត្រនៅតាមមណ្ឌល។ ម៉្យាងទៀតការបន្ថែម អាសនៈនៃរដ្ឋសភា ជាការទទួលស្គាល់ភាពសំខាន់នៃអ្នកតំណាងរាស្ត្រ និងរក្សាសមតុល្យនៃអំណាចរវាងនីតិ ប្បញ្ញត្តិ និងនីតិប្រតិបត្តិ។

រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានកែប្រែព្រំប្រទល់រដ្ឋបាលនៃរាជធានី-ខេត្តមួយចំនួន ហើយក៏ផ្លាស់ប្តូរឋានៈរបស់ ក្រុងមួយចំនួនទៅជាខេត្ត ដូចជា ខេត្តព្រះសីហនុ ដែលតាំងពីការបោះឆ្នោតមកដល់ឆ្នាំ២០០៣ មានការបង្កើន ចំនួនអាសនៈអ្នកតំណាងរាស្ត្របានត្រឹមតែ១គត់។ នេះជាសញ្ញាណនៃការត្រៀមខ្លួនរួចរាល់របស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីកែលម្អរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងនិរន្តរភាពនៃការអភិវឌ្ឍ និងធានាការប្រើប្រាស់ឱ្យចំទិសដៅ នៃធនធានធម្មជាតិ និងធនធានមនុស្សក្នុងមណ្ឌលនីមួយៗ។

តារាងនេះជាលទ្ធផលដែលខុមហ្វ្រែលសាកល្បងគណនាអាសនៈបន្ថែមក្នុងន័យស្របតាមសមាមាត្រ កំណើននៃចំនួនអ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០១០ និងភាពសមហេតុផលនៃទំហំសកម្មភាព សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងខេត្តទាំងនោះ។ អាសនៈបន្ថែមថ្មីមានចំនួន ៤ ដែលគួរត្រូវទៅលើខេត្តកណ្តាល ខេត្តសៀមរាប ខេត្តព្រះសីហនុ និងខេត្តបាត់ដំបង។

ល.រ	ឈ្មោះរាជធានី-ខេត្ត	ចំនួនអ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ក្នុងបញ្ជីឆ្នាំ២០១០	ចំនួនអាសនៈ អាណត្តិទី ៤	អនុសាសន៍ ចំនួនអាសនៈ អាណត្តិទី ៥
០១	ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ	417806	6	6
០២	ខេត្តបាត់ដំបង	625360	8	9
០៣	ខេត្តកំពង់ចាម	1155663	18	18

០៤	ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង	289459	4	4
០៥	ខេត្តកំពង់ស្ពឺ	462351	6	6
០៦	ខេត្តកំពង់ធំ	398895	6	6
០៧	ខេត្តកំពត	389028	6	6
០៨	ខេត្តកណ្តាល	846684	11	12
០៩	ខេត្តកោះកុង	71603	1	1
១០	ខេត្តក្រចេះ	180576	3	3
១១	ខេត្តមណ្ឌលគិរី	29554	1	1
១២	រាជធានីភ្នំពេញ	733337	12	12
១៣	ខេត្តព្រះវិហារ	92701	1	1
១៤	ខេត្តព្រៃវែង	740554	11	11
១៥	ខេត្តពោធិសាត់	247688	4	4
១៦	ខេត្តរតនៈគិរី	69626	1	1
១៧	ខេត្តសៀមរាប	495070	6	7
១៨	ខេត្តក្រុងព្រះសីហនុ	108937	1	2
១៩	ខេត្តស្ទឹងត្រែង	57191	1	1
២០	ខេត្តស្វាយរៀង	366842	5	5
២១	ខេត្តតាកែវ	599684	8	8
២២	ខេត្តកែប	22941	1	1
២៣	ខេត្តប៉ៃលិន	33790	1	1
២៤	ខេត្តឧត្តរមានជ័យ	107943	1	1
	សរុបរួម	8543283	123	127

តាំងពីឆ្នាំ២០០៣ ចំណោមខេត្តទាំងនេះ សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចក៏បានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងក្លា ដូចជា ខេត្តសៀមរាប ខេត្តព្រះសីហនុ។ បើមើលតួលេខអ្នកបោះឆ្នោតនៅខេត្តកណ្តាលឡើងដល់ជាង ៨៤៦.៦៨៤ នាក់ បើធៀបនឹងរាជធានីភ្នំពេញ មានតែជាង ៧៣៣.៣៣៧ នាក់ប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែអាសនៈសភាសម្រាប់មណ្ឌលខេត្តកណ្តាល មានតែ ១១ អាសនៈ ខណៈមណ្ឌលភ្នំពេញមានដល់ទៅ ១២ អាសនៈ។

ខុមហ្វ្រែលមានការសោកស្តាយដែលគណៈកម្មការកំណត់អាសនៈរដ្ឋសភានីតិកាលទី៥ រាជរដ្ឋាភិបាល និងរដ្ឋសភា(នៅថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១) បានសម្រេចមិនធ្វើការកែប្រែ និងបង្កើនចំនួនអាសនៈដើម្បីឱ្យស្របតាមការអភិវឌ្ឍន៍នៃប្រទេស។ បានពន្យល់មូលហេតុដែលមិនគ្រប់គ្រាន់អំពីតែរឿងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុសកល និងផលប៉ះពាល់ពីគ្រោះទឹកជំនន់កន្លងមកព្រោះថា មានស្ថាប័នសេដ្ឋកិច្ចក៏ដូចជា រដ្ឋាភិបាលខ្លួនឯងបានវាយតម្លៃថា កំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាជាង ៦% ហើយចាប់ពីឆ្នាំ២០១២ ទៅនឹងអាចកើនច្រើនជាង ៧%។ បើទោះបីបង្កើនចំនួនអាសនៈសភាចំនួន៤ ថែមទៀត ក៏គ្មានប៉ះពាល់សេដ្ឋកិច្ចអ្វីទាល់តែសោះ ឬក៏ប៉ះពាល់ថវិកាជាតិធ្ងន់ធ្ងរអ្វីនោះដែរ។ មន្ត្រីជាប់ឆ្នោតដូចជា អ្នកតំណាងរាស្ត្រមានច្រើនសមាមាត្រគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការត្រួតពិនិត្យសមាជិកគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនេះ និងមន្ត្រីនយោបាយចាត់តាំង គឺប្រសើរជាង ម៉្យាងទៀតអ្នកតំណាងរាស្ត្រមានគណនេយ្យភាពផ្ទាល់ និងមានប្រតិកម្មចំពោះម្ចាស់ឆ្នោតតាមមណ្ឌលពួកគេ។

ខុមហ្វ្រែលបន្តអំពាវនាវឱ្យគណៈកម្មាធិការកំណត់អាសនៈរដ្ឋសភា រាជរដ្ឋាភិបាល និងរដ្ឋសភាពិចារណាក្នុងការបង្កើនចំនួនអាសនៈរដ្ឋសភា ដើម្បីស្របច្បាប់បោះឆ្នោត ពង្រឹងប្រជាធិបតេយ្យ និងអភិបាលកិច្ច។ ម៉្យាងទៀតការបង្កើនសមត្ថភាព លទ្ធភាព និងថវិកាដល់រដ្ឋសភា និងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ពិតជាមានសារៈសំខាន់។ ចំពោះថវិកាអាចកាត់បន្ថយការចំណាយចរន្តរបស់ក្រសួងមួយចំនួន ប៉ុន្តែផ្ទេរឱ្យទៅរដ្ឋសភា និងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ។

បេសកកម្ម ៖ បេសកកម្មរបស់ខុមហ្វ្រែល គឺជួយបង្កើតបរិយាកាសគួរជាទីពេញចិត្ត និងមានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ ទី១/ដើម្បីឱ្យមានដំណើរការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌តាមរយៈការបញ្ចុះបញ្ចូល តស៊ូមតិ ដើម្បីទទួលបាននូវក្របខ័ណ្ឌច្បាប់សមរម្យ, ការអប់រំដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានដល់អ្នកបោះឆ្នោត អំពីសិទ្ធិ និងសកម្មភាពចូលរួមសង្កេតការណ៍របស់ពួកគេ ដែលអាចរារាំងនូវភាពមិនប្រក្រតី ព្រមទាំងផ្តល់នូវរបាយការណ៍អង្កេតយ៉ាងទូលំទូលាយ និងឆាប់រហ័ស ដើម្បីអាចឱ្យមានការវាយតម្លៃលើដំណើរការ បោះឆ្នោតមួយដែលមិនលំអៀង និងមិនប្រកាន់បក្សពួក ទី២/ ដើម្បីឱ្យមានអត្ថន័យនៃដំណាក់កាលក្រោយពេលបោះឆ្នោត តាមរយៈការអប់រំ និងវេទិកាសាធារណៈក្នុងគោលបំណងជំរុញលើកទឹកចិត្តប្រជាពលរដ្ឋឱ្យចូលរួមក្នុងកិច្ចការនយោបាយ និងការធ្វើសេចក្តីសំរេចនានា ការតស៊ូមតិ/បញ្ចុះបញ្ចូលដើម្បីឱ្យមានការកែទម្រង់ ដំណើរការបោះឆ្នោតដែលបង្កើននូវគណនេយ្យភាព (ការទទួលខុសត្រូវ) របស់មន្ត្រីជាប់ឆ្នោត ព្រមទាំងផ្តល់នូវរបាយការណ៍អង្កេតយ៉ាងទូលំទូលាយ និងឆាប់រហ័ស ដើម្បីអាចឱ្យមានការវាយតម្លៃមួយដែលមិនលំអៀង និងប្រកាន់បក្សពួកទៅលើការបំពេញកម្មវិធីនយោបាយ និងដំណើរការអនុវត្តន៍ការងាររបស់មន្ត្រីជាប់ឆ្នោត។